

of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine for the beginning of the new 2023-2024 academic year: methodological recommendations / edited by O. Topuzov, T. Zasekina: Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Kyiv: Pedagogical thought, 2023. 192 p. URL: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-737-4-2023-192>

3. Trubacheva SE, Mushka OV, Zamaskina PI Transformational processes in the educational environment of general secondary education institutions in the context of digitalization of society. Ukrainian Pedagogical Journal. 2024. №4. p. 103-111. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-103-111>

ТЕХНОЛОГІЇ ЕМОЦІЙНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ У ПОДОЛАННІ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Алексєєнко Тетяна Федорівна,

*головний науковий співробітник відділу
інновацій та стратегій розвитку освіти,*

доктор педагогічних наук, професор,

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук, м.Київ, Україна

alekseenko.tf@gmail.com

Інноваційно обумовлений і водночас складний процес трансформації освітнього середовища в умовах розвитку інформаційно-технологічного суспільства характеризується розширенням його меж до освітнього простору та супроводжується насиченням освітнього процесу технічними пристроями і цифровими технологіями, які не тільки забезпечують безпосередній доступ до інформаційно-навчальних матеріалів як інтелектуального ресурсу здобування знань, а й посилюють виклики та проблеми емоційно-інтелектуального розвитку учасників освітнього процесу, зокрема у здобувачів освіти, які мають навчальні втрати. Важливість розвитку емоційного інтелекту в учнів відображена в положеннях Концепції НУШ та рекомендаціях Європейського парламенту і Ради Європи щодо формування ключових компетенцій упродовж життя.

Проблема розвитку емоційного інтелекту учнів в умовах модернізації освітнього процесу активно відображається в працях українських вчених, зокрема Ю. Гнідько (2021), Калінчук Л. (2025), Котик Т. (2020), О. Пометун (2024), І. Чекановської (2021) та інших.

Мета нашої статті – узагальнити та окреслити зміст викликів і проблем емоційно-інтелектуального розвитку сучасних здобувачів освіти та цифрові технології можливої емоційно-інтелектуальної підтримки тих з них, хто має навчальні втрати.

Емоційно-інтелектуальний розвиток сучасних учнів, наявність у них навчальних втрат значною мірою детермінується не тільки об'єктивно існуючими труднощами навчання під час війни, упущеннями у засвоєнні навчального матеріалу, а й втратою мотивації до навчання, яка розвивається внаслідок незасвоєння окремих тем навчальних предметів та нерозуміння нового матеріалу, тривалої емоційної нестабільності, стресових станів через тривоги, обстріли, страхи, недосипання та перенесені втрати. Негативні емоції формують негативні

ставлення. Це пояснюється тим, що емоції виконують адаптивну та регулятивну функції організму. У тому числі і до навчального процесу та результатів навчання.

За даними нашого дослідження, проведеного на 3-му році повномасштабної війни росії проти України (2024 рік), участь в якому взяли 12 274 вчителів, які викладають навчальні предмети у 5-9 класах, і 31936 учнів 5-9 класів, «менше 10 % втрати знань учителів спостерігають у 13,5 % своїх учнів, на 10-20 % втрати знань – у 31,2 % учнів, втрата на 30-50 % – у 27,4 % учнів, на 40-60 % – у 17,4 % учнів. Близько 70-90 % втрати знань учителів спостерігають у 13,5 % учнів. Повну втрату знань (100 %) – у 0,5 % своїх учнів 3 % опитаних вчителів зазначили, що в їхніх учнів навчальних втрат немає» [... с. 24]. «Зниження темпу навчання помічають у 88,3 % учнів» [1, с. 25]. Зріз даних було забезпечено спеціально розробленим авторським поза тестовим діагностичним інструментарієм. Завдяки йому було отримано значний пласт інформації причинно-наслідкового характеру, яка необхідна для добору технологій і методів підтримки учнів у подоланні навчальних втрат, адекватних до виявлених проблем і труднощів кожної дитини.

Вважаємо корисним і необхідним добір таких технологій розпочинати з опитування. Найліпше – розробленого в онлайн-сервісі для створення опитувальників Google Forms. «Опитування учнів з використанням Google Forms доцільно проводити по завершенню вивчення тем з окремих предметів, закладаючи туди такі запитання, які дозволять не тільки дати уявлення про те, як учні засвоїли навчальний матеріал, а й міри розуміння учнями щодо можливостей подальшого його примінення. Картина уявлень утворюється не тільки з відповідей учнів (розгорнутих, коротких, обрання певних варіантів з числа запропонованих), а й з використанням автоматичних способів їх опрацювання (в діаграмах, графіках, таблицях, за рейтингом тощо) [2, с. 19]. «За результатами опитування з використанням Google Forms після окремих тем предметних дисциплін учителю можна отримати достатнє уявлення не тільки про успішність їх вивчення окремими учнями та класом взагалі, а й при потребі корегувати методику викладання предмета, проєктувати подальшу роботу з окремими учнями, у тому числі за індивідуальними освітніми траєкторіями (програмами) [там же, с.20].

Учні, що мають значні навчальні втрати, потребують організації адаптивного навчання, зокрема з використанням штучного інтелекту (ШІ), «.. який розширює уявлення про можливості адаптивного навчання та використовує широкодоступні форми й засоби навчання. Може підібрати зміст і його подачу залежно від персоналізованих потреб окремих учнів» [1, с. 42]. З великого числа пропозицій, привертаємо увагу практиків до можливостей таких цифрових технологій: «St Math – гейміфікована програма для вивчення математики та адаптивного оцінювання. Складається з набору вправ у вигляді ігор-анімацій. Здатна адаптуватися до рівня учня, щоб закласти в нього розуміння математичних концепцій (математичних аксіом і математичних відношень). Навчальна платформа Whatfix являє собою набір мультимедіальних форматів для допомоги в надолуженні потрібного навчального змісту в потрібний час та в потрібному форматі (на платформі автоматично створюються не лише посібники у форматі PDF, а й відео HTML-сторінки, слайди, тексти) за замовленням. Навчальний контент формується у найбільш доступному/ зрозумілому форматі для користувача. Проте, як зазначають фахівці, на цій платформі не враховуються різні стилі навчання. Alexs – дозволяє швидко й точно визначити, які знання учень/учениця вже опанували, визначити теми, які він

готовий опанувати далі. Доступність до розуміння нового навчального матеріалу або ж надолуження втраченого в галузях освіти базується на поясненні основних понять та емпіричному описі знань, які до них відносяться. Smart Sparrow – платформа дозволяє розробляти адаптивні та інтерактивні навчальні матеріали. Доступні безкоштовні матеріали для планування уроку» [1, с.42 – 43].

З метою формування компетентності, вільного й образного мислення, мотивації до розширення меж пізнавального інтересу, забезпечення інтерактивного навчання доцільним є використання технологій і засобів іммерсивного навчання (мультимедійні дошки, інтерактивні смарт дошки (SMART Board M787V), інтерактивні панелі ведення дискусій, віртуальні лабораторії; 3D-окуляри; оцифрованого пізнавально-розважального контенту (віртуальних подорожей в різні країни і культури світу; оцифрованих екскурсій в історичні, етнографічні, мистецькі, природничі музеї світу; унікальні архітектурні споруди в 3-Д тощо.

Технології гейміфікації/нейроосвіти – створення ігрових ситуацій, ситуацій емоційного зараження, сприятимуть підживленню емоцій, «розвитку ігрового мислення, продукування несподіваних рішень та реалізації креативних ідей, які залучають всі 5 органів чуття людини з метою сприяння емоційної залученості учнів до навчання та формування Soft-skills – гнучких/м'яких навичок, необхідних для кращого розуміння себе, своїх емоційних станів та керування ними, успішної взаємодії у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Алексєєнко Т., Петрук О., Барановська О., Ліпчевська І., Павлова Т., Дидактико-методичний супровід подолання навчальних втрат у базовій середній освіті: методичні рекомендації. Київ : Педагогічна думка, 2024. 53 с.
2. Алексєєнко Т.Ф. Методика Google Forms як інструментарій проєктування підручника цифрового суспільства та дослідницьких процедур. (2023). *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення*. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення». 26 -27 жовтня 2023 року. м. Київ. Інститут педагогіки НАПН України. С.19-21.

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ В РОБОТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА: ОПТИМІЗАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЇ

Беженар Інна Миколаївна,
старший науковий співробітник,
кандидат економічних наук, старший дослідник
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна
[*Inna_bezhenar@ukr.net*](mailto:Inna_bezhenar@ukr.net)

Вступ. У сучасних умовах інформаційного перенасичення та цифрових викликів залучення уваги студентів і аспірантів стає ключовим фактором успішного навчання. Від мотивації та концентрації залежить не лише засвоєння знань, а й розвиток критичного мислення, дослідницьких навичок та здатності до самоорганізації. Особливо це актуально для аспірантів, які поєднують навчання з